

**«ПРАВОСЛАВНИЙ ВІСНИК
КИЇВСЬКОГО ПАТРІАРХАТУ»:
ВИТОКИ ТА СЬОГОДЕННЯ
(до 50-річчя з часу відновлення як
загальноцерковного видання)**

Протоієрей
Олександр
ТРОФИМЛЮК

У 2018 році виповнилося 50 років із часу відновлення як загальноцерковного видання журналу «Православний вісник Київського Патріархату» (до 2012 року – «Православний вісник»). Як офіційне друковане видання УПЦ Київського Патріархату, що включене до Переліку наукових фахових видань України в галузі знань та зі спеціальності «Богослів'я», він має і свою історію створення та функціонування.

Наукових праць, присвячених журналу «Православний вісник», небагато. Так, протоієрей Микола Лагодич [Лагодич М., прот. 2001, с. 55 – 59] ґрунтовно проаналізував період видання зазначеного журналу, коли він публікувався у Львові, інші дослідники – професор Алла Бойко [Бойко А., 2002], Олена Орлик [Орлик О., 2016, № 9, с. 41 – 44], Ірина Швець [Швець І., 2012, с. 411 – 421] – здійснили лише короткий огляд журналу в межах вивчення історії українських релігійних мас-медіа.

Актуальність теми зумовлена потребою комплексного дослідження видання журналу «Православний вісник Київського Патріархату» від часу його заснування і до сьогодення.

У статті висвітлено історію постання та публікування офіційного друкованого органу Української Православної Церкви Київського Патріархату – журналу «Православний вісник» (з 2012 року – «Православний вісник Київського Патріархату»), якому в 2018 році виповнилося 50 років із часу відновлення як загальноцерковного видання.

Ключові слова: *Православний вісник, видання, Київський Патріархат, відправи Патріарха, офіційна частина, наукова частина, статті, публікації.*

Archpriest Oleksandr TROFYMLIUK
*THE ORTHODOX BULLETIN
OF KYIV PATRIARCHATE: THE
ORIGIN AND THE PRESENT
(to the 50th anniversary of
restoration as a church-wide
edition)*

The article deals with the history of the establishment and publication of the official printed organ of the Ukrainian Orthodox Church of Kyiv Patriarchate - the journal "Orthodox Bulletin" (since 2012 - "Orthodox Bulletin of Kyiv Patriarchate"), which in 2018 celebrated 50 years since its restoration as a church-wide publication. The reasons for the appearance of the publication in

Мета написання статті – проаналізувати історію постання та публікування журналу «Православний вісник Київського Патріархату».

Для реалізації мети дослідження були поставлені такі завдання:

- з'ясувати підстави появи видання;

- показати причини припинення виходу журналу в 1962 – 1967 рр.;

- розкрити роль екзарха України митрополита Філарета (Денисенка) у відродженні видання зі статусом загальноцерковного;

- висвітлити зміст, рубрикацію і наповнення журналу та його постійних дописувачів;

- проаналізувати сучасний стан видання.

Журнал «Православний вісник» почав виходити як часопис Львівсько-Тернопільської єпархії Українського екзархату Російської Православної Церкви. Відразу після свого призначення на кафедру в 1945 році єпископ Макарій (Оксіюк) береться за справу видання періодичного часопису, який би допоміг поширенню ідей православ'я у процесі об'єднання УТКЦ з РПЦ. Для реалізації цього задуму єпископ Макарій отримує дозвіл від республіканського уповноваженого П. Ходченка видавати щомісячний журнал із назвою «Єпархіальний вісник» [Лагодич М., прот., 2015, Ч. 2, с. 461].

Перший номер журналу побачив світ у другому кварталі 1946 року.

Відповідно до причини появи досліджуваного видання, основними темами публікацій у по-

the postwar period as a journal of Lviv-Ternopil Diocese of the Ukrainian Exarchate of the Russian Orthodox Church have been clarified. The significance of the personality of Bishop Macarius (Oksiyuk), who, after his appointment to Lviv See in 1945, immediately took up the matter of publishing a periodical journal for the spreading of Orthodox ideas in the process of unification of the UGCC with the ROC.

The reasons for termination of the magazine issuing in 1962 – 1967 as a result of the policy of the Soviet authorities, which lost interest in the magazine due to the lack of articles aimed at combating the union, but cited completely other reasons for its closure, have been shown: a small number of author's publications, the magazine's delay by 6 - 7 months and the fact that the professional journalists did not work in the editorial board, etc. The role of the Exarch of Ukraine Metropolitan Filaret (Denysenko) in the revival of the ecclesiastical status in 1968 when the place of publication was moved from Lviv to Kyiv (in 1970) has been revealed.

Until the 1990s, the monthly Orthodox Herald was the only religious magazine in Ukraine, serving as a scientific and theological publication. The contents, heading and content of the journal and its regular contributors, who were overwhelmingly archpastors and pastors of the Orthodox Church, have been characterized. The last period of its publication as a periodical scientific journal has been analyzed, in which the results of the dissertation

чатковий період виходу журналу були підстави та наслідки Великого церковного розколу, різниця між православним і католицьким віровченням, відступлення в католицькій догматиці та богослужбово-обрядовій практиці тощо. Прикметно, що серед головних авторів публікацій часопису був один із організаторів Львівського церковного собору 1946 року протопресвітер Гавриїл Костельник.

Починаючи з 3-го числа за 1948 рік журнал отримує назву «Православний вісник», відповідно до прохання владики Макарія та постанови Священного синоду РПЦ.

Крім правлячого архієрея Львівсько-Тернопільської єпархії та згаданого протопресвітера Гавриїла в редакції журналу працювали відповідальний секретар редакції Йосип Оксіюк (рідний брат єпископа Макарія, у 1922 – 1928 роках – архієпископ, заступник митрополита Київського і всієї України Української Автокефальної Православної Церкви) і технічний секретар Андрій Савицький (іподиякон владики Макарія).

У 1951 році над журналом нависла загроза припинення видання. Радянська влада почала втрачати інтерес до часопису через відсутність статей, скерованих на боротьбу з унією. Іншими причинами можливого закриття називалися мала кількість авторських публікацій, запізнення виходу журналу на 6 – 7 місяців та те, що в редколегії не працювали професійні журналісти. Проте львівському духовенству вдалося відстояти його випуск до 1962 року.

У 1968 році видання журналу «Православний вісник» було відновлене стараннями екзарха України митрополита Київського і Галицького Філарета (Денисенка, нині – Святішого Патріарха Київського і всієї Руси-України) [Православний вісник. – № 3 – 4, 1999. – С. 4 обкл.]. З 1968 р. і до 1990-х років щомісячник «Православний вісник» був єдиним релігійним часописом на теренах України, виконуючи функцію науково-богословського видання.

У 1970 році місце видання перенесли зі Львова до Києва. З колишньої редколегії до Києва переїхав Йосип Оксіюк, який працював тут до смерті в 1991 році.

Залишаючи попередній обсяг матеріалу (2 друкарські аркуші на 32-ох сторінках), журнал зазнав зовнішніх і внутріш-

works for obtaining the scientific degrees of doctor and PhD of the postgraduate and doctoral students of Kyiv Orthodox Theological Academy were published.

Keywords: *Orthodox Bulletin, Publications, Kyiv Patriarchate, Patriarchal mission, official part, scientific part, articles, publications.*

ніх змін. Обкладинка часопису замість чорно-білої стала друкуватися в один колір: спершу, недовгий час, – на зеленому тлі був зображений контур Володимирського кафедрального собору, а потім – на блакитному тлі друкували купол храму. На 2 – 3 сторінках обкладинки та в текстовому блоці поміщалися фотографії у градаціях сірого кольору.

Зміст журналу включав такі постійні рубрики: «Церковне життя», «Проповіді», «На захист миру» та «Статті». В окремих номерах на початку часопису вміщувалися Різдвяні й Пасхальні послання Святішого Патріарха Московського і всієї Русі та екзарха України, митрополита Київського і Галицького; постанови Священного синоду РПЦ; офіційні церковні документи, листування тощо.

Рубрика «Церковне життя» містила відомості з життя певних єпархій екзархату, сюжети загальноцерковних подій, відправи екзарха, новини про перебіг патріаршого візиту в екзархат, матеріали про початок та завершення навчального року в Одеській духовній семінарії, богослужіння храмових свят у головних монастирях України.

Серед авторів проповідей та статей варто згадати митрополита Філарета (Денисенка), ігумена Палладія (Шимана), протоієреїв Іоана Богдановича, Созонта Чобича, Іоана Никитенка, Володимира Сокальського, Іоана Сорокіна, Олександра Кравченка; пізніше – Миколая Новосада, Іоана Сидоренка, Миколая Бочкаєва.

У 1988 році журналу був присвоєний Міжнародний стандартний номер періодичного видання – ISSN 0203-5863, який поміщався на 1 сторінці обкладинки або у вихідних відомостях видання.

Із № 6 за 1992 рік журнал «Православний вісник» стає офіційним виданням Української Православної Церкви Київського Патріархату. До 2013 року періодичність видання становила один раз на два місяці.

У 1996 – 2008 роках головним редактором журналу «Православний вісник» був ігумен, а згодом митрополит Димитрій (Рудюк), з травня 2008 року по квітень 2011 року – єпископ Євстратій (Зоря), а з травня 2011 року до березня 2019 року – головним редактором журналу та головою редакційної колегії наукової частини видання доктор наук з богослів'я, професор протоієрей Олександр Трофимлюк.

Із кінця 2012 року (у зв'язку з державною реєстрацією видання) назву журналу змінено на «Православний вісник Ки-

ївського Патріархату» (Свідощтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 22535-12435ПР від 28 лютого 2017 р.). Відповідно був змінений і Міжнародний стандартний номер періодичного видання на ISSN 2311-4258.

Державна реєстрація видання уможливила оголосити передплату журналу з 1 січня 2013 року. Передплатний індекс – 68475. З цього часу часопис почав виходити один раз на місяць – 12 раз на рік (в останню декаду кожного місяця). До постійних рубрик додався розділ «Дитяча сторінка» (для наймолодших читачів).

Державна акредитація Київської православної богословської академії та відкриття в ній аспірантури й докторантури в системі Міністерства освіти й науки України у 2016 році зумовила необхідність видання періодичного наукового фахового журналу, в якому могли б публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук.

Для реалізації цієї мети було здійснено такі кроки:

- до числа засновників журналу, крім Київської патріархії Української Православної Церкви Київського Патріархату було внесено Київську православну богословську академію;
- розширено склад редакційної колегії, залучивши до неї необхідну кількість докторів наук зі спеціальності богослів'я;
- запроваджено внутрішнє та зовнішнє рецензування публікацій;
- змінено структуру журналу, який відтепер складається з рубрик «Офіційна частина» (хроніка відправ Святішого Патріарха Філарета, офіційні документи, церковні новини, некрологи тощо); та «Наукова частина» (наукові статті, що публікуються турботами Київської православної богословської академії). Через науковий статус журналу були скасовані рубрики «Проповіді» та «Дитяча сторінка»;
- електронний варіант усіх наукових статей журналу публікується на офіційних сайтах Київської православної богословської академії та Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Видання індексується Google Scholar.

Після виконання всіх необхідних вимог наказом Міністерства освіти й науки України від 13 березня 2017 року за № 374 розділ «Наукова частина» журналу «Православний вісник Ки-

івського Патріархату» внесений до Переліку наукових фахових видань України.

Отже, журнал «Православний вісник Київського Патріархату» у всі часи свого виходу у світ відігравав важливу роль просвітницького науково-богословського видання. Як перспективне завдання на майбутнє ставимо собі мету оцифрувати всі числа журналу з 1946 року по сьогоднішній день.

1. Бойко А. А. Преса православної церкви в Україні кінця ХІХ – початку ХХ століття: тематика і проблематика : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук : спеціальність 10.01.08 – «журналістика». – К., 2002. – 31 с.
2. Лагодич М. Галицьке дитинство Православного вісника (До 55-ти річчя з дня виходу першого номеру «Православного вісника») // Православний вісник. – К.: УПЦ КП, 2001. – № 7-8. – С. 55 – 59.
3. Лагодич М., прот. Започаткування видруку «Православного вісника» у Львові / прот. М. Лагодич // Православ'я в Україні: Збірник матеріалів V Міжнародної наукової конференції / [під. ред. митроп. Переяслав-Хмельницького і Білоцерківського Єпіфанія (Думенка) та прот. Віталія Клоса]. – К.: [Київська православна богословська академія], 2015. – Ч. 2. – С. 459 – 468.
4. Оксюк О. Тематично-жанрова специфіка сучасних православних конфесійних часописів в Україні : кваліфікаційна робота на здобуття академічного звання магістра журналістики. – К.: Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2008. – 116 с. – Режим доступу: http://msj.ukma.edu.ua/images/uploads/textblog/08_3_Oksiuk_Olga_dyplom2008.pdf
5. Орлик О. Релігійні періодичні (продовжувані) видання ХХ ст. (1917 – 1990 рр.) у фонді Державного архіву друку Книжкової палати України // Вісник Книжкової палати. – 2016. № 9. – С. 41. – 44.
6. Православний вісник : видання єпископів Західної України, Закарпаття й Буковини, під керівництвом екзарха всієї України митрополита Київського. – Л., 1950. – № 11.
7. Православний вісник Київського Патріархату [Електронний ресурс] // Вікіпедія : Вільна енциклопедія. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Православний_вісник_Київського_Патріархату
8. Швець І. М. Відродження релігійної преси в Україні (1991 – 2011 рр.) // Четверта міжнародна науково-практична конференція «Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства» 25 жовтня 2012 р., Львів, Україна. – С. 411 – 421.

1. Boiko A. A. Presa pravoslavnoi tserkvy v Ukraini kintsia XIX – pochatku XX stolittia: tematyka i problematyka : avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovooho stupenia doktora filolohichnykh nauk : spetsialnist 10.01.08 – «zhurnalistyka». – K., 2002. – 31 s.
2. Lahodych M. Halyske dytynstvo Pravoslavnoho visnyka (Do 55-ty richchia z dnia vykhodu pershooho nomeru «Pravoslavnoho visnyka») // Pravoslavnyi visnyk. – K.: UPTs KP, 2001. – # 7-8. – S. 55 – 59.
3. Lahodych M., prot. Zapochatkuvannia vydrucku «Pravoslavnoho visnyka» u Lvovi / prot. M. Lahodych // Pravoslav'ya v Ukraini: Zbirnyk materialiv V Mizhnarodnoi naukovoii konferentsii / [pid. red. mytrop. Pereiaslav-Khmelnytskoho i Bilotserkivskoho Epifaniia (Dumenka) ta prot. Vitaliia Klosa]. – K.: [Kyivska pravoslavna bohoslavska akademiia], 2015. – Ch. 2. – S. 459 – 468.

4. Oksiuk O. Tematychno-zhanrova spetsyfika suchasnykh pravoslavnykh konfesiynykh chasopysiv v Ukraini : kvalifikatsiyna robota na zdobuttia akademichnoho zvannia mahistra zhurnalistyky. – K.: Natsionalnyi universytet «Kyievo-Mohylianska akademiia», 2008. – 116 s. – Rezhym dostupu: http://msj.ukma.edu.ua/images/uploads/textblog/08_3_Oksiuk_Olga_dyplom2008.pdf
5. Orlyk O. Relihiini periodychni (prodovzhuvani) vydannia XX st. (1917 – 1990 rr.) u fondi Derzhavnogo arkhivu druku Knyzhkovoï palaty Ukraïny // Visnyk Knyzhkovoï palaty. – 2016. No 9. – S. 41. – 44.
6. Pravoslavnyi visnyk : vydannia yepyskopiv Zakhidnoi Ukrainy, Zakarpattia y Bukovyny, pid kerivnytstvom ekzarkha vsiiei Ukrainy mytropolyta Kyivskoho. – L., 1950. – # 11.
7. Pravoslavnyi visnyk Kyivskoho Patriarkhatu [Elektronnyi resurs] // Vikipediia : Vilna entsyklopediia. – Rezhym dostupu: https://uk.wikipedia.org/wiki/Pravoslavnyi_visnyk_Kyivskoho_Patriarkhatu
8. Shvets I. M. Vidrozhennia relihiinoi presy v Ukraïni (1991 – 2011 rr.) // Chetverta mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia «Suchasni problemy diialnosti biblioteky v umovakh informatsiinoho suspilstva» 25 zhovtnia 2012 r., Lviv, Ukraïna. – S. 411 – 421.